

Strategija

Interdisciplinarnoga doktorskog studija

2019. – 2023.

1. Temeljne odrednice

Ključni je cilj ovoga dokumenta dugoročno određivanje razvojnoga puta *Interdisciplinarnoga doktorskog studija* i njegovo pozicioniranje unutar visokoobrazovnoga prostora Bosne i Hercegovine, ali i šire. Posebnost je ovoga studija u činjenici komplementarnoga povezivanja dvaju znanstvenih područja: humanističkih i društvenih znanosti. Njihovim se međusobnim prožimanjem stvara jedinstven doktorski studij u kojem se pružaju najviši dosezi i standardi pojedine struke, ali i izuzetno široka interdisciplinarnost na osnovi kombiniranja ponuđenih predmeta. Studij je usmjeren na doktorandov samostalni istraživački rad čime se mijenja klasični oblik nastave koji se sastoji od predavanja i polaganja ispita. Većina studijskih programa uključuje seminarsku nastavu kojom će do izražaja doći navedeni oblik samostalnoga rada. Određeni će broj ECTS bodova doktorandi ostvarivati izvannastavnim aktivnostima, prije svega kroz svoj znanstvenoistraživački rad.

Studij se naslanja na dosadašnja iskustva prethodnih ciklusa doktorskoga studija *Jezici i kulture u kontaktu* te se na temelju stečenih iskustava, prema modelu SWOT analize, određuju ključne mogućnosti unaprjeđenja Studija. Također, Studij se temelji na pozitivnim iskustvima i praksama srodnih relevantnih poslijediplomskih studija kao i na načelima doktorskoga obrazovanja kodificiranim u dokumentima Europske unije.¹ Ovim se potvrđuje potpuna integriranost u najvažnije dosege europskoga obrazovnog prostora i praćenja trendova koji iz njega proizlaze. Jedan je od ključnih poticaja u revidiranju i unaprjeđenju dosadašnjih programa uključenost u informacijski globalizirano okruženje u

¹ Kotman, Andrea – Weyer, Elke, (2013.), *Exploration of the implementation of the principles for innovative doctoral training in Europe: final report*, Bruxelles: European Commission https://cdn2.euraxess.org/sites/default/files/policy_library/idt_final_report_final.pdf

kojem stalni priljev novih znanstvenih pojava i trendova zahtijeva neprestanu prilagodbu, metode unutarne i vanjske evaluacije kao i mehanizme stalnoga usavršavanja i nadgradnje. Naposljetku, Studij je u potpunosti usklađen s razvojnim načelima i strateškim odrednicama Sveučilišta u Mostaru² te zbog svoje posebnosti i interdisciplinarnosti predstavlja jezgru doktorske izobrazbe na Sveučilištu kao i potencijalnu jezgru okupljanja ili proširivanja interdisciplinarnosti doktorskih smjerova s drugim znanstvenim područjima.

2. SWOT analiza

S obzirom na to da se dosadašnji doktorski studij izvodio u pet proteklih ciklusa, stečene su određene prakse i iskustva. Svaki je od navedenih ciklusa donosio inovacije i prilagođavanja novonastalim uvjetima, stoga je na osnovi postojećega iskustva izrađena SWOT analiza. Pomoću analize moguće je klasificirati prednosti, odnosno snage (Strengths), slabosti (Weaknesses), prilike, odnosno mogućnosti (Opportunities) i prijetnje (Threats) koje omogućavaju revidiranje i izradu novoga studija kao i daljnje razvojne procese.

Snage (Strengths):

- Višegodišnja tradicija i kontinuitet izvođenja dokorskoga studija
- Značajan broj svršenih doktoranada, istaknutih stručnjaka u svome području
- Znanstvena *propulzivnost* kroz objavljene publikacije (monografije, članke, udžbenike itd.) koje su nastale kao rezultat obrazovanja na dokorskome studiju
- Institucionalna potpora Filozofskoga fakulteta dokorskome studiju kroz otvoren pristup knjižnici, bazama podataka, istraživačkomu centru, mentorima savjetnicima te priručnicima za doktorande
- Istraživački centar Filozofskoga fakulteta koji omogućava doktorandima obavljanje empirijskih istraživanja značajnijega opsega

² Sveučilište u Mostaru (2014.), *Pravilnik o dokorskim studijima na Sveučilištu u Mostaru* <http://www.sum.ba/sites/default/files/dokumenti/pravilnik-dokorski-studiji.pdf>; Sveučilište u Mostaru (2018.), *Strategija razvoja Sveučilišta u Mostaru 2018. – 2023.* http://www.sum.ba/sites/default/files/Strategija_Razvoja_SUM.pdf

- Mogućnost sudjelovanja na redovitoj godišnjoj konferenciji kao izuzetnoj platformi za izlaganje doktorskih nacrti, dijelova istraživanja ili pojedinih cjelina doktorskoga rada
- Pristup međunarodno recenziranim znanstvenim časopisima koji osiguravaju vidljivost i kvalitetu objavljivanja doktorskih istraživanja
- Međunarodna suradnja i povezanost sa srodnim poslijediplomskim studijima kroz formalne međusveučilišne sporazume i kroz mentorstva i komentorstva stručnjaka iz inozemstva
- Višejezičnost u izvođenju nastave, pisanju i objavljivanju doktorskih radova

Slabosti (Weaknesses):

- Nedovoljna uključenost u međunarodne znanstvene projekte
- Nedovoljno iskorišteni kapaciteti povezivanja s gospodarskim subjektima
- Spora primjena inovativnosti i najviših dosega suvremene znanosti iz područja humanističkih i društvenih znanosti
- Neodgovarajuća dinamika pribavljanja najnovijih publikacija iz pojedinih znanstvenih polja
- Neiskorištenost povezivanja s ostalim sastavnicama unutar Sveučilišta na razini poslijediplomskih studija

Prilike (Opportunities):

- Dodatni iskorak u povećanju međunarodne suradnje kroz sudjelovanja u znanstvenim projektima i zajedničkim studijskim programima
- Ponuda interdisciplinarnih istraživačkih tema koja će povećati kompetencije i primamljivost doktoranda na tržištu rada
- Povećanje međunarodne vidljivosti i važnosti Studija zbog povećanja objavljivanja istraživačkih dosega u okviru doktorskoga studija
- Integracija znanstvenih dosega i iskustava relevantnih i prepoznatih poslijediplomskih programa kroz nastavnu aktivnost vanjskih suradnika i domaćega kadra obrazovanoga na inozemnim sveučilištima
- Povećanje mobilnosti nastavnoga osoblja i doktoranada

- Prilagođavanje tržišnim okolnostima uvođenjem inovacija i specifičnih znanja koja odražavaju potrebe vremena i prostora u kojem se Studij izvodi
- Posebnost kulturne baštine koja se kroz doktorski studij uvijek iznova proučava, a samim time reproducira i održava
- Usavršavanje nastavnoga osoblja i stjecanje prijeko potrebnoga iskustva za mentorstvo
- Unaprjeđenje funkcionalnosti Alumni kluba Studija
- Povećanje unutar-sveučilišne suradnje i stvaranje poslijediplomskih modula / smjerova koji će pored humanističkih i društvenih disciplina zahvaćati znanja i kompetencije ostalih znanstvenih područja koja su zastupljena na Sveučilištu u Mostaru

Prijetnje (Threats):

- Pojava nelojalne konkurencije zbog povećanja broja neakreditiranih poslijediplomskih studija na privatnim visokoškolskim ustanovama
- Zanimarivanje razvoja dosega i standarda iz pojedinih znanstvenih disciplina obuhvaćenih doktorskim studijem
- Administrativna kompleksnost i nedovoljno pravno normiranje procedura u doktorskoj izobrazbi
- Nedovoljna financijska ulaganja u znanstvenoistraživačke projekte i osuvremenjivanja institucionalnih kapaciteta nužnih za doktorsku razinu studija
- Nedovoljno razvijena društvena svijest o važnosti doktorskih studija za razvoj društvenih, kulturnih, političkih i ekonomskih kapaciteta zajednice

3. Opća vizija razvoja

Interdisciplinarni doktorski studij usklađen je s programatskim i strateškim odrednicama Sveučilišta u Mostaru te svoje specifične razvojne tendencije i konkretna operativna djelovanja izvodi iz njih.

Svoju misiju Sveučilište u Mostaru temelji na trima osnovnim značajkama:³

obrazovanju – zasnovanu na izvrsnosti, koje je kroz nastavni i istraživački proces upućeno na doktorande preddiplomskog, diplomskog i poslijediplomskog studija pripremajući ih za visokostručne, samoinicijativne i produktivne stručnjake u njihovim postojećim i budućim aktivnostima;

znanstvenoistraživačkome radu – utemeljenu na izvrsnosti i integriranu u obrazovni proces na svim razinama radi osposobljavanja novih naraštaja istraživača sposobnih za rad u međunarodnome istraživačkom prostoru;

razvoju zajednice – zahvaljujući obrazovnome, umjetničkom i znanstvenoistraživačkom radu Sveučilište je osnovni pokretač ukupnoga gospodarskoga, kulturnog i društvenog razvitka kako na području regije u kojoj djeluje tako i na nacionalnoj i međunarodnoj razini; svojim djelovanjem Sveučilište promiče očuvanje povijesnoga i kulturnoga naslijeđa zajednice iz koje potječe na regionalnoj, državnoj i međunarodnoj razini.

Uzimajući u obzir sve tri komponente, Studij predstavlja svojevrsan vrhunac njihova ostvarenja i teži postati najreprezentativniji studij u kojemu se navedene značajke zrcale i svojim rezultatima najeksplicitnije ostvaruju. Iz navedene perspektive izvedeno je šest strateških ciljeva *Interdisciplinarnoga doktorskog studija*.

4. Strateški ciljevi

4.1. Unaprjeđenje izvrsnosti istraživačke djelatnosti

- Povećanje broja radova koji su nastali u okviru Studija i objavljeni u domaćim i inozemnim znanstvenim publikacijama (pokazatelj: izvješće o broju objavljenih znanstvenih radova doktoranada)
- Povećanje međunarodne vidljivosti znanstvenih publikacija (pokazatelj: izvješće o broju objavljenih radova nastavnoga osoblja sa svim scientometrijskim pokazateljima)
- Povećanje međusveučilišne i međunarodne mobilnosti (pokazatelj: izvješće o broju boravaka doktoranada i nastavnoga osoblja na nematičnome sveučilištu)

³ <https://www.sum.ba/hr/misija-i-vizija>

- Povećanje broja domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata (pokazatelj: izvješće o broju doktoranada i nastavnoga osoblja u odobrenim znanstvenim projektima)
- Poticanje na aktivno sudjelovanje doktoranada na domaćim i međunarodnim znanstvenim konferencijama (pokazatelj: izvješće o broju sudjelovanja na znanstvenim konferencijama)
- Organizacija znanstvenih konferencija s otvorenim pristupom sudjelovanja doktoranada (pokazatelj: broj održanih znanstvenih konferencija sa sudjelovanjem doktoranada)
- Praćenje kvalitete i razvoja znanstvenih polja zastupljenih na doktorskoj studiju (pokazatelj: analiza relevantnih doktorskih programa srodnih znanstvenih područja)

4.2. Usavršavanje interdisciplinarnosti Studija

- Poticanje kreiranja dokorskoga nacrta koji će uključivati slušanje izbornih predmeta s nematičnoga smjera unutar dokorskoga studija (pokazatelj: broj ECTS bodova ostvarenih na nematičnome smjeru)
- Poticanje interdisciplinarnosti istraživačke doktorske teme (pokazatelj: sastav povjerenstva koje će uključivati nastavnike iz različitih doktorskih područja / smjerova)
- Promocija međusveučilišne interdisciplinarnosti (pokazatelj: broj ECTS bodova ostvarenih izvan matičnoga fakulteta na kojem se izvodi doktorski studij)
- Povećanje interdisciplinarnih doktorskih radionica (pokazatelj: izvješće o sudjelovanju doktoranada na organiziranim doktorskim radionicama)
- Povećanje sudjelovanja u interdisciplinarnim istraživačkim projektima (pokazatelj: izvješće o broju doktoranada i nastavnoga osoblja u odobrenim znanstvenim projektima)

4.3. Povećanje međunarodne suradnje i vidljivosti

- Promicanje sudjelovanja doktoranada u različitim oblicima međunarodne suradnje (pokazatelj: izvješća o broju doktoranada koji su sudjelovali u međunarodnim projektima, objavili rad u međunarodnim časopisima i sudjelovali na međunarodnim konferencijama)
- Povećanje međunarodne mobilnosti (izvješće o broju boravaka doktoranada i nastavnoga osoblja na nematičnome sveučilištu)
- Povećanje suradnje s međunarodnim sveučilištima na razini poslijediplomskih studija (pokazatelj: broj ostvarenih suradnji na razini doktorskoga studija s inozemnim sveučilištima)
- Povećanje kvalitete i broja međunarodnih znanstvenih konferencija u kojima je Filozofski fakultet (su)organizator (pokazatelj: broj inozemnih /su/organizatora redovite fakultetske znanstvene konferencije i broj međunarodnih konferencija u kojima je Filozofski fakultet /su/organizator)
- Neprestano povećanje znanstvene produkcije u međunarodnim publikacijama (pokazatelj: izvješće o broju objavljenih radova sa svim scientometrijskim pokazateljima)
- Organizacija predavanja stranih stručnjaka kao gostujućih predavača radi unapređenja postojećih znanja i vještina koje Studij nudi (pokazatelj: broj inozemnih gostujućih stručnjaka tijekom doktorskoga ciklusa)

4.4. Razvoj komparativnih prednosti

- Izučavanje i očuvanje hrvatske kulturne i povijesne baštine u Bosni i Hercegovini (pokazatelj: broj objavljenih radova ili izlaganja na konferencijama koje se bave istraživanjem hrvatske kulturne i povijesne baštine u Bosni i Hercegovini)
- Višejezičnost u izvođenju nastave te u ishodima pojedinih doktorskih smjerova (pokazatelj: broj ponuđenih predmeta, znanstvenih radova, izlaganja na konferencijama, obranjenih doktorskih radova na stranim jezicima)

zastupljenim na doktorskome studiju)

- Interkulturalnost u sadržajima predmeta (pokazatelj: broj nastavnih cjelina u programima ponuđenih predmeta koji obrađuju teme u svezi s dodirima, presijecanjima i suegzistenciji različitih kulturnih cjelina)
- Inkluzivnost u programskim sadržajima (pokazatelj: istraživačke teme i projekti kojima se olakšavaju i unaprjeđuju ishodi učenja u inkluzivnim obrazovnim procesima)
- E-učenje i mogućnosti učenja na daljinu (pokazatelj: broj održanih nastavnih sati i ECTS bodova koje je moguće postići s pomoću sustava učenja na daljinu)

4.5. Društvena odgovornost i integracija

- Promicanje aktivnijega uključivanja dionika doktorskoga studija u kulturni i društveni život zajednice (pokazatelj: broj održanih radionica, predavanja, tribina, okruglih stolova i sl. izvan matičnoga fakulteta radi promicanja znanstvenih spoznaja i rezultata istraživanja široj zainteresiranoj javnosti)
- Popularizacija znanosti te znanstvenih dosega doktorskih istraživanja i radova (pokazatelj: analiza medijskih sadržaja u kojima su zastupljeni istraživački dosezi i rezultati kao ishodi doktorskoga studija)
- Promicanje rada doktoranada u profesionalnim udruženjima i istraživačkim institucijama (pokazatelj: broj doktoranada koji djeluju unutar istraživačkih institucija ili profesionalnih udruženja)
- Uključivanje predstavnika društvene zajednice te gospodarskih subjekata u istraživačke projekte i radionice u okviru doktorskoga studija (pokazatelj: broj sudionika *izvanfakultetskoga* osoblja koji sudjeluju u istraživanjima ili doktorskim radionicama)
- Promicanje mogućnosti stjecanja ECTS bodova kroz informalne oblike edukacije te kroz praktičan rad na tržištu (pokazatelj: broj ECTS bodova koje je moguće ostvariti kroz praksu na radnome mjestu ili drugim izvannastavnim praktičnim radom)

- Promocija doktorskoga studija među doktorandima diplomskih studija, javnim kulturnim i gospodarskim institucijama radi privlačenja što većega broja kvalitetnih kandidata i povećanje mogućnosti kvalitetnije selekcije kandidata (pokazatelj: izvješće o promidžbenim aktivnostima doktorskoga studija)

4.6. Osiguranje kvalitete

- Redovito i transparentno održavanje sjednica Vijeća poslijediplomskih studija (pokazatelj: zapisnici Vijeća poslijediplomskih studija)
- Redovito održavanje sastanaka odbora nadležnoga za unaprjeđenje kvalitete nastave na doktorskome studiju (pokazatelj: zapisnici nadležnoga odbora za kvalitetu nastave)
- Usklađenost s preporukama sveučilišnoga tijela za unaprjeđenje kvalitete nastave (pokazatelj: usvajanje preporuka Sveučilišnoga ureda za unaprjeđenje kvalitete nastave)
- Vrednovanje kvalitete održane nastave (pokazatelj: provedba ankete među doktorandima)
- Povećanje broja radionica i ostalih aktivnosti radi unaprjeđenja nastavnoga procesa i usavršavanja nastavničkih kompetencija (pokazatelj: broj radionica i ostalih aktivnosti namijenjenih nastavnomu osoblju)
- Neprestano praćenje razvoja i napretka doktoranada (pokazatelj: redovita godišnja izvješća doktoranada)
- Pojednostavljenje administrativnoga procesa doktorskoga studija (pokazatelj: izrađen hodogram i ažurirani obrasci potrebni doktorandima u različitim fazama doktorskoga studija)
- Redovito praćenje znanstvene publicistike i nabava najsuvremenijih znanstvenih djela neophodnih za kvalitetan doktorski studij (pokazatelj: ažuriranje popisa znanstvene literature i nabava znanstvenih djela dostupnih doktorandima)
- Omogućavanje pristupa radnim prostorijama koje su nužne doktorandima tijekom studija (pokazatelj: dostupnost pristupa knjižnici, čitaonici s

računalnom opremom, učionicama za skupni rad te istraživačkomu centru)

- Neprestano praćenje suvremenih europskih trendova unutar visokoškolskoga obrazovanja te usklađivanje strateških dokumenata i pravilnika novim uvjetima i trendovima (pokazatelj: stalno praćenje razvoja trendova doktorskih studija u Europi te ažuriranje ključnih dokumenata u koje se ti trendovi mogu integrirati i u kojima se mogu primijeniti)

5. Znanstvenoistraživački plan Studija

U cilju neprestanoga usavršavanja Studija postavljeni su načelni tematski okviri kojima će se znanstveno baviti nastavnici angažirani na smjerovima dokorskoga studija. Okvirne su teme određene s obzirom na njihovu znanstvenu relevantnost, društvenu i stručnu aktualnost, mogućnost iskorištavanja u smislu širih istraživačkih projekata, uključivanja u međunarodne istraživačke mreže i otvaranja novih mogućnosti mentorstva polaznicima dokorskoga studija. Namjera je dodatno unaprijediti postojeća znanja koja su ugrađena u doktorski studij, ali i dopunjavati i usavršavati postojeće smjerove novim znanstvenim spoznajama i istraživanjima, posebice interdisciplinarnima unutar istoga modula, ali i između svih modula gdje je to moguće:

- Modul *DRUŠTVO I KULTURA*

Znanje i vjerovanje

Mogućnosti pravednoga rata i pozitivnoga prava

Istočni Jadran u antičko doba

Crkva i društvo kroz povijest

Migracijski procesi na prostoru Srednje i Jugoistočne Europe

Jugoslavija u hladnoratovskome razdoblju: političke težnje i postignuća u okviru globalnih političkih kretanja

Državnost BiH kao historiografski problem

Mogućnosti digitalne demokracije

Modeli demokracije i politička kultura u podijeljenim društvima

Europeizacija javnih politika

Novi trendovi i modeli analize moći

- Modul *JEZIK I KNJIŽEVNOST*

Jezična politika, ideologija i praksa

Rodni stereotipi u jeziku / književnosti

Funkcionalna raslojenost jezika

Kognitivni aspekti jezika

Tvorbeni modeli u jeziku / jezicima struke

Novi trendovi u prevođenju

Kontrastivna istraživanja u jeziku / književnosti

Istraživanja nacionalnih književnosti i kulturne tradicije

Dijakronijska jezična istraživanja

Usvajanje drugoga jezika i kulture

Bosanskohercegovački latinitet

- Modul *INFORMACIJSKO DRUŠTVO*

ICT i utjecaj na društvo

Informacijska pismenost: svojstva, struktura i ponašanje informacija u promijenjenome okruženju

Informacijske prakse i znanje u digitalnome okruženju

Utjecaj novih komunikacijskih tehnologija na političku komunikaciju (informacije i dezinformacije)

Europski medijski sustavi

Konvergencija medijskih sadržaja

Društvena odgovornost u javnoj komunikaciji

Rekonceptualizacija odnosa s javnošću i javne sfere

Korporativna reputacija

